

mijs Notaris gemaakt deze acte om te dienen tot een getuyg-schrift, daar en zoo zulks behoort.

Aldus gedaan en gepasseert in de Ste. Mariëkerk alhier binnen Utrecht op heden den 13e April 1775 des avonds ten negen uren ten overstaen en in tegenwoordigheid van d'ondergetekende heeren Naestbestaende en de Executeuren, alsook van Jan Bor en Daniel Rother, als getuygen hiertoe versogt.

Protocol van notaris J. de Clefay.
Gemeente-Archief Utrecht.

vdV.

SOESTSTAPEL, EEN OUD GRENSPUNT

De oudste reconstrueerbare grens tussen Sticht en Gooi, die wij onlangs ter sprake brachten, biedt nog enkele interessante topografische gezichtspunten. De economische, staatkundige en geomorphologische invloeden die de tegenwoordige grens deden ontstaan laten wij buiten beschouwing. Aan de Stichtse zijde vinden wij: grotere bevolkingsdichtheid en nabijheid van de grootste stad van Nederland, met als gevolg grotere behoefte aan de turfopbrengst van de grensvenen; krachtiger organisatie van het economische leven door bisdom, kerkkapittels en kloosters; minder bos als bron voor brandhout; maar vooral de mogelijkheid om de gewonnen turf te water naar Eem en Vecht af te voeren. De belangrijkheid van deze scheepvaart met kleine, platboemde „schouwen” zou men zo makkelijk onderschatten: in 1692 nog werd deze, van de Vuurse door Oostveen naar Utrecht, uitvoerig geregeld. Men maakte gebruik van de, door Nicolai in 1539 als nieuw genoemde, „des Domprousten Wyck”, die nog nabij de grens tussen Eyckenstein en Rustenhoven aanwezig is, hoewel door het wegvallen van de „schutten”, die het water vasthielden, deze wyck een groot gedeelte van het jaar niet meer waterhoudend is.

Wat nu de „oude” grens betreft, vallen twee gegevens in het belangrijke getuigenis van 1449 op, één positief en één negatief. Het positieve is de vermelding van *Soeststapel* als grenspunt. Het enige markante punt waar we dit kunnen zoeken is het z.g.n. 6 wegen-punt Stulpse-laan—7 lindense weg, waar ook nog een oude grenssteen van Drakenstein is te vinden. (Onder stapel wordt hier verstaan een hoop veldkeien).

Bij aandachtige beschouwing van de top. kaart blijkt dit punt van letterlijk cardinale betekenis te zijn, want het ligt in één lijn zowel met de grens Zeist-Soest als met de grens Hilversum-Laren! Dit kan haast geen toeval zijn: de naam al verraadt, dat Soest eens tot hier strekte, wat nog bewezen wordt door de kaart van de Vuurse van ± 1640 in het Alg. Rijksarchief (Nr. 3019), die bij de Stulpse laan van hier tot bij het Pluismeer de naam Nonnen-groep plaatst. Ook het Zeistse Nonnenland of Vrouwenklooster-

veen strekte dus tot hier, wat ons veroorlooft de naam den Dolder af te leiden van de Viskom dicht bij Laanzicht, nu op Baarns gebied.

Aangezien Soeststapel toen (± 1000?) aan de grens Sticht-Gooi lag, moet het Larense rechtsgebied ook tot hier gestrekt hebben. Hilversum bestond toen nog niet, maar wel een ouder Zuid-Goois rechtsgebied, dat in Wolfsbergen (nu 's Graveland) zijn dingplaats had. De „1000-jarige” eik op Hilverbeek en het „hunnebed” bij Jagtlust durven wij hiermee niet in verband te brengen.

Nu heeft de grens Laren-Hilversum van 1428, wat het beginpunt: „die husinge die nu in die Vuers betymmert staen” betreft, altijd grote moeilijkheid opgeleverd. Deze is niet geheel op te lossen, maar een grote stap in de goede richting maken wij toch als wij veronderstellen, dat deze Banscheiding beruiste op een véél oudere, op Soeststapel gerichte grens Laren-Wolfsbergen.

Het genatieve gegeven van 1449 is, dat de *Mond van de Eem* toen niet, zoals later, als grensbegin genoemd wordt. Mogelijk is dus, dat de oudste grens in het verlengde van de Ree of Wakkeredijk (Eemnes) liep. Eerst later zou dan, door de merkwuurige krijgsbedrijven met een primitieve „amphibie-tank” van het jaar 1423 de aandacht meer gevallen zijn op de strategische betekenis van dit punt, waar de Huizer vissers misschien ook een vlucht-haven hadden. Het is dus niet zeker, dat we in het grensbegin bij de Mond van de Eem een relict kunnen zien van een wel zéér hypothetische Eemgrens van het Gooi!

Ten slotte enkele correcties bij vorige bijdragen:

1) *Oude Weer* en *Trenscofen* kunnen iets meer Z. gelegen hebben dan nu de lijn *Weer-Hollandse Rading*.

2) *Heroverscoop* strekte zeker niet tot de grens, blijkens de geringe oppervlakte in een lijst van ± 1498, door van Ieterson afgedrukt. Hieruit blijkt ook dat het Overste Blok van Maartensdijk ook: „*Oostveen in 't Aelterland*” genoemd werd.

3) Het is zeer wel mogelijk dat het punt Soeststapel in 1085 met de naam Furs werd aangeduid en dat het z.g.n. „hunnebed” van de Lage Vuurse de steenstapel was die dit hoogst belangrijke grenspunt aangaf. Deze zou dan bij de stichting van het dorp Z.-W. waarts verplaatst zijn: Graandijk vermeldt een traditie dat het „van de 7 linden” afkomstig zou zijn. Zo wordt de Hilversumse Kei door sommigen als de oude grenssteen van de Aardjesberg (bij de Lange Heul) beschouwd.

De naam Furs kan verband houden met eng. furze = gaspeldoorn (een soort brem).

4) Een luchtfoto, door de Topografische Dienst welwillend verstrekt, geeft steun aan de zuidelijkste veronderstelde plaats van de Hofstede van Elten. Volgens de „Ronde Kaart” had deze een vaart naar Maartensdijk, die op de luchtfoto verschijnt als een duidelijke streep door het weiland, ook ter plaatse door iets afwijkende plantengroei kenbaar.

5) Het blijft steeds mogelijk dat het archief van het Klooster te Elten nog eens ontdekt zal worden. Bij een Arnheems Antiquariaat zijn stukken opgedoken, die er uit afkomstig kunnen zijn. M. RAVEN.